

พฤติกรรมการล้างมือในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

ชาрина แวงจะ

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสาธิตสุขศาสตร์มหบัณฑิต

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ ชารินา แวแจะ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สาขารณศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

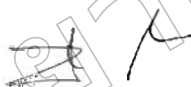
อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์



.....อาจารย์ที่ปรึกษา

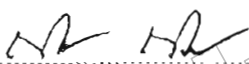
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภา นันทวรศิลป์)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์



.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภา นันทวรศิลป์)



.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพงษ์ ธีรมนัส)



.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร จันทรฉาย)

คณะสาขารณศาสตร อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรสาขารณศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา



.....คณบดีคณะสาขารณศาสตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.วสุธร ตันวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2552

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผศ.ดร.ประภา นันทวรศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ สาธารณสุขอำเภอสรีสาคร ผู้อำนวยการโรงเรียนเขตอำเภอสรีสาคร ครูอนามัยโรงเรียน และเพื่อนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ทำให้นิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัย ตลอดจนกัลยาณมิตรทั้งหลายที่ได้เกื้อกูลตลอดการศึกษาเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่บิดาและมารดา บิดาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

ชาลินา แวจะ

51923056: ศ.ม. (สาขารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต)

คำสำคัญ : พยาธิไส้เดือน/ การล้างมือ/ การติดเชื้อ

ชาрина แวงจะ: พฤติกรรมการล้างมือในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส (HAND-WASHING BEHAVIOR TO
PREVENT ROUNDWORM INFECTION FOR SCHOOL CHILDREN IN GRADES 4-6
AMPHUR SRISAKHORN, NARATHIWAT PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์:
ประภา นันทวรศิลป์, Ph.D. 92 หน้า. ปี พ.ศ. 2552.

การติดเชื้อพยาธิไส้เดือน (*Ascaris lumbricoides*) นับว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ
ของประเทศไทย มีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในเด็กนักเรียน ทำให้เกิดภาวะขาดสารอาหาร ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางร่างกายช้า
และพัฒนาการทางสมองต่ำกว่าเด็กปกติ การติดเชื้อพยาธิไส้เดือนสามารถป้องกันได้โดยการล้างมือ
ก่อนรับประทานอาหาร แต่อย่างไรก็ตามยังคงพบการติดเชื้อพยาธิชนิดนี้ในเด็กนักเรียนอย่าง
ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงทำการศึกษาพฤติกรรมการล้างมือที่ส่งผลต่อการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน
และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส เพื่อศึกษาความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน
พฤติกรรมการล้างมือในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อ
พยาธิไส้เดือน และอัตราความชุกการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 อำเภอ
ศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 272 คน
วิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และพฤติกรรมการ
ล้างมือกับการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนด้วยสถิติ Chi-square

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ร้อยละ
56.3 และเพศหญิง ร้อยละ 45.1 โดยนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามมีการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ร้อยละ
51.7 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ร้อยละ 56.0 และนักเรียนที่ไม่เคย
ได้รับยาถ่ายพยาธิมีการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ร้อยละ 61.3 นักเรียนกลุ่มติดเชื้อและกลุ่มไม่ติดเชื้อ
ส่วนใหญ่มีความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนอยู่ในระดับสูง (คะแนนเฉลี่ย 6.41 ± 2.13
และ 6.84 ± 1.86 , $p=0.08$) นักเรียนกลุ่มติดเชื้อพยาธิไส้เดือนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการล้างมือด้านการ
รักษาความสะอาดของมือและเล็บ ความถี่ของการล้างมือ และวิธีการและขั้นตอนการล้างมือ อยู่ใน
ระดับไม่ดี (ร้อยละ 55.9, 66.9 และ 83.3) สำหรับกลุ่มไม่ติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ส่วนใหญ่มีพฤติกรรม
การล้างมือด้านการรักษาความสะอาดของมือและเล็บ ความถี่ของการล้างมือ อยู่ในระดับดี

(ร้อยละ 58.8 และ 60.3) และมีวิธีการและขั้นตอนการล้างมือ อยู่ในระดับไม่ดี (ร้อยละ 67.6) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ได้แก่ ศาสนา ($p=0.011$) การรักษาความสะอาดของมือและเล็บ ($p=0.002$) ความถี่ของการล้างมือ ($p<0.001$) วิธีการและขั้นตอนการล้างมือ ($p=0.002$) และมีอัตราความชุกของการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน ร้อยละ 35.94 โดยมีอัตราความชุกสูงที่สุดในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าพฤติกรรมการล้างมือที่ดีมีความสัมพันธ์กับการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการล้างมือที่ถูกต้องในเรื่องด้านการรักษาความสะอาดของมือและเล็บ ความถี่ของการล้างมือ วิธีการและขั้นตอนการล้างมือ เพื่อช่วยลดโอกาสเสี่ยงในการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนในเด็กนักเรียนได้

51923056: M.P.H. (MASTER OF PUBLIC HEALTH)

KEYWORDS: ROUND WORM /HAND-WASHING/ INFECTION

SAREENA WAECH: HAND-WASHING BEHAVIOR TO PREVENT
ROUNDWORM INFECTION FOR SCHOOL CHILDREN IN GRADES 4-6 AMPHUR
SRISAKHORN, NARATHIWAT PROVINCE. ADVISORY: PRAPA NUNTHAWARASILP,
Ph.D. 92 P. 2009.

Ascariasis is an important problem for the Thai healthcare system and it affects directly the quality of life and development of populations, especially in children. *Ascaris lumbricoides* infection can be prevented by hand washing before meal. However, we continue to find this type of parasite infection in children. This study was designed to study the hand-washing behavior to roundworm infection and factors that influence the infection rate and the prevalence of *Ascaris* infection in grade 4-6 primary school children of Srisakorn district in Narathiwat province.

This is the case-control study of 136 infected students and 136 non-infected students. Data were obtained from the sample by using the questionnaire and stool examination results. Descriptive statistics include analysis, comparison of the knowledge and infection rate with independent t-test. Relationships of personal knowledge and hand-washing behavior with roundworm infection were shown with Chi-square and Odds ratio and 95% CI.

We've found that among both infected and non-infected students, the majority of those sample are females (50.7 and 61.8 percent), religion is Islam (98.5 and 91.9 percent) and had history of cathartic pathology (86.0 and 91.2 percent). The prevalence of *Ascaris* infection was 35.94 percent and the 6 grade students had the highest prevalence. Most students, from both groups had high levels of knowledge of the anti-worm treatment. The infected students were judged to be poor in hand-washing behavior for prevention, in frequency of hand-washing and method and steps of hand washing (55.9, 66.9 and 83.3 percent) respectively. In those who are non-infected, most have a good level of hand and nail care, frequency of hand-washing (58.8 and 60.3 percent), but method and steps of hand washing are poor level for 67.6 percent. Factors correlated with the infection of *Ascaris* include frequency of hand-washing (OR=3.07, 95% CI 1.82-5.20), method and steps of hand washing (OR=2.48, 95% CI 1.34-4.62) and hand and nail care (OR=1.81, 95% CI 1.09-3.01).

From this study we have realized that the hand-washing behavior could help in the prevention of Ascaris infection so we should implement a proper promotion for the care of nail and hands, the frequency of hand-washing, and explain the method and steps of hand-washing to prevent the Ascaris infection in school children.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	6
นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ พฤติกรรม และพฤติกรรมการป้องกันโรค.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการล้างมือ.....	16
ความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิไส้เดือน.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
ประชากรและตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การตรวจสอบข้อมูล.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
การพิทักษ์สิทธิตัวอย่าง.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	44
ข้อมูลทั่วไป.....	44
ความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน.....	45
พฤติกรรมการล้างมือในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน.....	47
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้และพฤติกรรมการล้างมือ กับการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียน.....	52
อัตราความชุกการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส.....	54
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	56
สรุปผลการวิจัย.....	57
อภิปรายผลการวิจัย.....	58
ข้อเสนอแนะ.....	60
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก.....	68
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	75

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนนักเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง.....	38
2 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	45
3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่มีความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน จำแนกระหว่างนักเรียนที่ติดเชื้อมีและไม่ติดเชื้อ.....	46
4 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มติดเชื้อและกลุ่มไม่ติดเชื้อ จำแนกตามระดับความรู้ในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน.....	47
5 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มติดเชื้อและกลุ่มไม่ติดเชื้อ จำแนกตามระดับพฤติกรรมการล้างมือในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน.....	49
6 จำนวนและร้อยละของนักเรียนกลุ่มติดเชื้อและกลุ่มไม่ติดเชื้อ เกี่ยวกับพฤติกรรมการล้างมือในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน.....	50
7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ และพฤติกรรมการล้างมือ ในการป้องกันการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนกับการติดเชื้อพยาธิไส้เดือน.....	52
8 อัตราความชุกการติดเชื้อพยาธิไส้เดือนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามระดับชั้น.....	55

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 การล้างมือ 7 ขั้นตอน.....	19
3 ลักษณะของพยาธิไส้เดือน.....	21
4 ลักษณะของพยาธิไส้เดือนตัวเต็มวัย.....	22
5 วงจรชีวิตของพยาธิไส้เดือน.....	23
6 ไข่พยาธิไส้เดือนที่ได้รับการผสมพันธุ์แล้ว (Fertilized egg).....	24
7 ไข่พยาธิไส้เดือนที่ไม่ได้ผสมพันธุ์ (Unfertilized egg).....	24
8 ไข่พยาธิไส้เดือนที่เปลือกชั้นนอกหลุด (Decorticated egg).....	25
9 เด็กที่ติดเชื้พยาธิไส้เดือน.....	26
10 ลักษณะเด็กที่ติดเชื้พยาธิไส้เดือน.....	27